

1. duben – Apríl!

Dubnové počasí je známé svou vrtkavostí. Co však každého spolehlivě rozehrje, to je smích. Mnozí z nás se těší na den, který jim dá možnost v dobrém poškádlit a rozveselit své blízké, kamarády, kolegy. Máte-li tento den v oblíbené, pojděte nahlédnout do jeho historie.

Tradice bláznivých aprílových svátků údajně sahá až do starověku, k reformě kalendáře, kterou nařídil Julius Caesar v roce 46 před Kristem. Kolem 20. března totiž vrcholily oslavy jarní rovnodennosti, které zakončila slavnost starořímského Nového roku. Právě ten odpovídá našemu 1. dubnu. Povědomí o tomto svátku se v Evropě zachovalo až do třetí čtvrtiny 16. století, kdy se francouzský král Karel IX. rozhodl s konečnou platností přeložit oslavy Nového roku na 1. leden. Tak apríl oficiálně přišel o svoji výsadu. V lidovém prostředí však veselé oslavy žily dál vlastním životem.

Jiné teorie spojují bláznivé aprílové oslavy se zemědělským ročním cyklem nebo poukazují na latinské pojmenování tohoto měsíce. Latinské *aperire* totiž znamená otevírati. V dubnu se příchodem jara otvírá nový zemědělský rok, což byl v minulosti dobrý důvod k bujarému veselí.

Svoji roli jistě hrál i dozvuk masopustních veselí. O aprílu se totiž rovněž mluvilo jako o "svátku bláznů" nebo "svátku zasvěcenců" a v minulosti byl v řadě evropských zemí také provázený průvody a bláznivými tanci. Podstatou svátku bylo vždy dočasné převrácení daného pořádku. A nenechte se mýlit - takové blázniviny měly a dodnes mají jednoznačnou výchovnou hodnotu. Ukazují totiž, co se stane, když se poruší zaběhnutý řád věcí.

Zvláště oblíbené je vyvádění apríla ve Francii. Tento den se zde nazývá *poisson d'avril* podle dětského (nebo spíše dětinského) vtípu, kdy se vystřižená papírová ryba (fr. poisson) připevní na záda nic netušící oběti. Tradice „aprilování“ je ve Francii doložená už od roku 1564. V jiných zemích se stejný zvyk váže i k jinému datu, nejčastěji k 1. březnu, 1. nebo 31. květnu.

V českých zemích je tradice slavnosti bláznů o něco mladší. Nejedná se zřejmě o původní český svátek, rychle však u nás zdomácněl. První písemná zpráva pochází z roku 1690 a jejím autorem je Bartoloměj Christellia z Prahy. Uvádí, že „*prvního dne měsíce apríla nechá se mnohý obelstít potměšilostí, ale dvakrát tak často i hrubou lží*“.

V zevrubnější zprávě z roku 1792 se líčí, jak pán na apríla žertem poslal sluhu pro půl lokte nehašeného vápna do apatyky, kde si z něho vystřelil i lékárník sdělením, že už žádné nemá, protože se o ně lidé porvali a všechno vápno potrhali. V knize *Žert a pravda* z roku 1796 se zase lze dočíst, že „*v měsíci dubnu, kdož bláznem býti chce, nechť se dá aprílem poslati*“.

Od konce 18. století jsou v Čechách zprávy o aprílovém vyvádění podstatně častější. Žertíky byli zprvu častováni příbuzní a známí, například byli vysláni koupit nebo vypůjčit nejrůznější předměty. V blažené nevědomosti oběti aprílového vyvádění tyto zpravidla neexistující věci marně sháněli. Takovým oblíbeným artiklem byly i nová bublinka do vodováhy, vtipné semínko, ohýbák rohlíků, ohýbák na cihly nebo rovnák zataček. Ze stejného ranku jsou požadavky na sušený sníh, pytel páry, hodinářskou motyku, kohoutí vejce, kachní mléko, nové mezery do žebříku, bleší jazyky, dvacet deka mušího nebo komářího sádla nebo snad dvě libry

zaječího peří. Každý, kdo aprílový žertík včas neprohlédl, si vysloužil titul „aprílový blázen“ a byl celý den terčem posměchu.

V nejnovější době lze zaznamenat zvláštní aprílové projevy i u jindy docela seriózních novinářů. Tento den totiž tradice dovoluje překročit rámeček vážnosti a dokonce vypustit i tzv. novinářskou kachnu. K nedělnímu obědu bychom si ji sice neupekli, ale i tak někdy bývá pěkně vypečená.

V tradiční české lidové kultuře však byl první duben považován za den poněkud nešťastný. Oběsil se prý tehdy Jidáš a ďábel byl svržen do pekla. Dokonce platilo tabu pro určité práce, např. setí, a nemělo se ani chodit do lesa. Náradí vyrobené toho dne prý přináší smůlu a nedává užitek.

My si užijme možnosti zasmát se s těmi, které máme rádi.

Napsala: Mgr. Romana Loudínová